

IAN
CALDWELL

HET
VIJFDE
EVANGELIE

LITERAIRE THRILLER

Over het boek

Twee broers, priesters binnen het Vaticaan, slaan de handen ineen om het grootste historische mysterie van het christendom te ontrafelen.

In 2004 zit Johannes Paulus II op de pauselijke troon, als in de Vaticaanse Musea de tentoonstelling van een mysterieus object wordt voorbereid. Een week voor de opening wordt curator Ugolino Nogara vermoord en diezelfde nacht wordt in het Vaticaan ingebroken bij de Grieks-katholieke priester Alex Andreou. Andreou was niet alleen Nogara's goede vriend, maar hielp hem ook bij zijn onderzoek naar een uniek document dat de christelijke wereld op zijn grondvesten zal doen schudden: het Diatessaron.

Als de politie van Vaticaanstad in beide zaken de dader niet kan identificeren, gaat Andreou zelf op onderzoek uit. Hij krijgt hulp van zijn broer, die een belangrijke functie binnen het Vaticaan bekleedt. Om de moordenaar te vinden, moeten zij het geheim dat Nogara meenam in zijn graf reconstrueren – wat de vier evangeliën en het Diatessaron onthullen over het meest controversiële relikwie uit de geschiedenis van de Kerk: de Lijkwade van Turijn. Langzaam maar zeker komt Andreou erachter waarom zijn vriend moest sterven...

'Een pageturner, literair en verslavend leesbaar.'- David Baldacci

Over de auteur

Ian Caldwell studeerde geschiedenis aan Princeton University. Hij groeide op in Virginia waar hij op de middelbare school Dustin Thomason leerde kennen. Samen schreven zij de internationale bestseller *The Rule of Four*, die in het Nederlands verscheen onder de titel *Een Venetiaans geheim*. Caldwell woont met zijn vrouw en drie kinderen in Virginia.

Van dezelfde auteur

Een Venetiaans geheim

Bezoek onze internetsite www.awbruna.nl voor informatie over onze boeken, volg @AWBruna op Twitter of bezoek onze Facebook-pagina [Facebook.com/AWBrunaUitgevers](https://www.facebook.com/AWBrunaUitgevers).

Ian Caldwell

Het vijfde evangelie

A.W. Bruna Uitgevers

Oorspronkelijke titel

The Fifth Gospel

Copyright © 2015 by Ian Caldwell

Vertaling

Monique Eggermont en Erica Feberwee

Omslagbeeld

© iStock

Omslagontwerp

Wil Immink Design

© 2015 A.W. Bruna Uitgevers, Amsterdam

ISBN 978 94 005 0268 0

NUR 305

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische veeelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

*Voor Meredith.
Eindelijk.*

Historische kanttekening

Tweeduizend jaar geleden vertrokken twee broers uit het Heilige Land om het christelijke evangelie te verspreiden. Petrus reisde naar Rome, waar hij de symbolische rots werd waarop het westerse christendom werd gebouwd. Zijn broer, Andreas, ging naar Griekenland en legde daar het fundament voor het oosterse christendom. Eeuwenlang is de Kerk die ze stichtten een eenheid gebleven. Maar na de eerste duizend jaar voltrok zich een schisma. De christenen in het westen noemden zich rooms-katholiek, met de paus – als opvolger van de heilige Petrus – als hun leider. De oosterse christenen noemden zich orthodox en werden geleid door patriarchen, de opvolgers van de heilige Andreas en de andere apostelen. In onze tijd vormen de twee kerken de grootste christelijke geloofsgemeenschappen ter wereld. Tussen deze twee stromingen in bevindt zich een kleine groep christenen, bekend als de oosters-katholieken, die hun geloof belijden volgens de oosterse tradities, maar die gehoorzaamheid beloven aan de paus.

Deze roman speelt zich af in 2004, het jaar waarin de stervende paus Johannes Paulus II de wens koesterde het katholicisme en de orthodoxie te herenigen. Dit boek is het verhaal van twee broers, beiden priester, de een rooms-, de ander oosters-katholiek.

Proloog

Mijn zoon is nog te jong om het begrip vergiffenis te begrijpen. Doordat hij in Rome opgroeit heeft hij de indruk dat vergiffenis krijgen helemaal niet zo moeilijk is. Hij ziet de lange rijen voor de biechtstoelen in de Sint-Pieter, waarvan de rode lichtjes voortdurend aan en uit knippen, ten teken dat een biechtvader klaar is met een zondaar en ruimte heeft voor de volgende. Een geweten wordt blijkbaar minder vies dan de afwas, minder vies dan zijn kamer, moet mijn zoon wel denken. Het kost immers aanzienlijk minder tijd om het weer schoon te krijgen. Dus wanneer hij de kraan van het bad te lang laat lopen, of wanneer hij vergeet zijn speelgoed op te ruimen, of wanneer hij thuiskomt met modder aan zijn broek, vraagt Peter om vergiffenis. En hij biedt zijn verontschuldiging aan zoals de paus zijn zegen schenkt. Mijn zoon moet nog twee jaar wachten tot zijn eerste biecht. En terecht.

Jonge kinderen hebben nog geen begrip van zonde, schuld, absolutie. Een priester is in staat een onbekende zo snel vergiffenis te schenken dat een kleine jongen zich niet kan voorstellen hoeveel moeite het hem ooit zal kosten om zijn vijanden te vergeven. Of zijn dierbaren. Hij heeft er nog geen weet van dat mensen van goede wil soms niet eens in staat zijn zichzelf te vergeven. En ook al is er vergiffenis voor de grootste, de ergste fouten, ze kunnen nooit ongedaan worden gemaakt. Ik hoop dat mijn zoon – anders dan mijn broer en ik – zich altijd verre van dat soort zonden zal houden.

Bij mijn geboorte stond al vast dat ik priester zou worden. Mijn oom is priester, net als Simon, mijn broer. En ik hoop dat Peter later ook priester wordt. Ik kan me niet meer herinneren dat er een tijd is geweest waarin ik niet in Vaticaanstad woonde. En Peter is hier geboren.

In de ogen van de wereld is Vaticaanstad niet alleen de mooiste plek ter wereld, een tempel van kunst en een museum van het geloof, maar ook de zorgvuldig afgeschermdde keuken van het katholicisme, een wereld van oude priesters die altijd klaarstaan met een belerende vinger.

Voor beide opties geldt dat ze een onmogelijk decor lijken te vormen om in op te groeien. Toch wemelt het in ons kleine land van de kinderen. Iedereen heeft ze: de tuinmannen van de paus, de ambachtslieden van de paus en de mannen van de Zwitserse garde die zorg dragen voor de veiligheid van de paus. Toen ik nog een kind was, voerde Johannes Paulus een loonsverhoging in bij elke nieuwe mond die in een gezin gevoed moest worden, want hij vond dat iedereen genoeg hoorde te verdienen om van rond te komen. Als kinderen speelden we verstop-pertje in zijn tuinen, we voetbalden met zijn misdienaren, we speelden met de flipperkast boven de sacristie van zijn basiliek. Of we wilden of niet, we moesten met onze moeder mee naar de supermarkt en het warenhuis van Vaticaanstad, of met onze vader naar het tankstation en de bank van het Vaticaan. Ons land was nauwelijks groter dan een golfbaan, maar we deden bijna alles wat andere kinderen, die elders opgroeien, ook doen. Simon en ik hadden een gelukkige, normale jeugd. Ons leven verschilde slechts in één opzicht van dat van onze vriendjes: ónze vader was priester.

Vader was niet rooms-, maar oosters-katholiek, hetgeen betekende dat hij een lange baard en een andere soutane droeg, dat hij de goddelijke liturgie vierde in plaats van de mis, en dat hij vóór zijn wijding tot priester gebruik had gemaakt van de mogelijkheid om te trouwen. Een van zijn geliefde uitspraken was dat wij, oosters-katholieken, Gods ambassadeurs waren; dat we de functie hadden van bemiddelaars die katholieken en orthodoxen weer bij elkaar moesten brengen. Maar in werkelijkheid voel je je als oosters-katholiek niet zelden een vluchteling in het grensgebied tussen vijandelijke grootmachten. Onze vader deed zijn best om de last die daardoor op hem drukte te verbergen. Er zijn op de wereld een miljard rooms-katholieken, maar slechts enkele duizenden oosters-katholieken van onze denominatie, met als gevolg dat hij de enige getrouwde priester was in een land dat werd geregeerd door celibataire mannen. Hij is dertig jaar werkzaam geweest bij het Vaticaan en al die tijd werd er door de andere priesters op hem neergekeken. Pas aan het eind van zijn carrière kwam hij hogerop, met engelenvleugels en een harp.

Mijn moeder stierf niet lang daarna. Aan kanker, volgens de dokters die geen oog hadden voor het verdriet waaraan ze was bezweken. Mijn ouders leerden elkaar kennen in de jaren zestig, waarin het – heel even – leek alsof alles mogelijk was. Ze dansten tot vlak voor hun dood

nog samen door ons appartement. En na een arbeidzaam leven waarin ze het zonder respect hadden moeten stellen, maar zich toch moedig staande hadden weten te houden, baden ze nog altijd met overgave en overtuiging. De familie van mijn moeder was rooms-katholiek en leverde al meer dan een eeuw priesters die hoog wisten te stijgen op de Vaticaanse ladder. Dus toen ze trouwde met een baardige Griek, wilde haar familie niets meer met haar te maken hebben. Na de dood van mijn vader zei mijn moeder hoe vreemd het was om nog handen te hebben, maar niemand meer die haar handen in de zijne nam. Simon en ik begroeven haar naast mijn vader, achter de parochiekerk van Vaticaanstad. Ik kan me van die tijd bijna niets herinneren. Alleen dat ik voortdurend spijbelde en in plaats van naar school naar de begraafplaats ging, waar ik met mijn armen om mijn knieën zat te huilen. Maar Simon wist me altijd te vinden.

Omdat we nog geen achttien waren, werden we toevertrouwd aan de zorg van onze oom, die kardinaal was bij het Vaticaan. Oom Lucio had nog altijd het hart van een kleine jongen, maar het stond in een glas op zijn nachtkastje, samen met zijn gebit. Als president-kardinaal van de pauselijke commissie voor de staat had Lucio zijn beste jaren gewijd aan het beheren van onze nationale begroting en het voorkomen dat de werknemers van het Vaticaan zich aansloten bij een vakbond. Op economische gronden was hij een tegenstander van het financieel belonen van gezinsuitbreiding, dus zelfs al had hij de tijd gehad om de zoons van zijn zuster groot te brengen, dan nog zou hij waarschijnlijk uit principe bezwaar hebben gemaakt. Vandaar dat hij zich niet verzette toen Simon en ik besloten terug te gaan naar het appartement waar we met onze ouders hadden gewoond en voor onszelf te zorgen.

Ik was nog te jong om te werken, dus Simon stopte een jaar met school en zocht een baan. We konden geen van beiden koken. En van naaien of kapotte wc's repareren hadden we ook weinig verstand. Simon moest het zichzelf allemaal leren. Hij wekte me 's morgens op tijd voor school, hij gaf me geld mee voor de lunch. Hij zorgde dat mijn kleren schoon en heel waren, en dat er 's avonds warm eten op tafel stond. En dan leerde hij me ook nog alles wat een misdienaar moest weten. Iedere katholieke jongen kent van die avonden waarop hij zich in bed afvraagt of wij – de diersoort die mens heet – de klei wel waard zijn waaruit God ons heeft geschapen. Maar mij stuurde God, in de duisternis waarin ik bij tijd en wijle verkeerde, Simon. Dat we onze

jeugd zonder kleerscheuren zijn doorgekomen, is geen prestatie van ons samen, maar van hem alleen. Hij hield zich staande en droeg mij op zijn rug. Ik heb altijd het gevoel gehad dat ik dermate zwaar bij hem in het krijt stond dat ik die schuld nooit zou kunnen inlossen. En dus zou ik alles voor hem hebben gedaan wat in mijn vermogen lag.

Alles.

1

‘Is oom Simon te laat?’ vraagt Peter.

Onze huishoudster, zuster Helena, vraagt zich ongetwijfeld hetzelfde af terwijl ze in de pan met veel te gare heek kijkt. Naar eigen zeggen had mijn broer er tien minuten geleden al moeten zijn.

‘Dat geeft niet,’ zeg ik. ‘Kom, dan help ik even met tafeldekken.’

Peter gaat er niet op in. In plaats daarvan werkt hij zich in zijn stoel op zijn knieën en verkondigt: ‘Simon en ik gaan naar de film. En dan laat ik hem de olifant zien in het Bioparco. En daarna leert hij me de Marseille-draai.’

Voor het fornuis maakt Helena een schuifelende beweging, in de veronderstelling dat de Marseille-draai een danspas is. Vol afschuw steekt Peter een arm omhoog, als een tovenaardie een bezwering uitspreekt. ‘Nee! Het is een dribbel! Iets wat voetballers doen! Zoals Ronaldo.’

Simon komt uit Turkije naar Rome vanwege een expositie in de Vaticaanse Musea, waarbij een gezamenlijke vriend van ons, Ugo Nogara, als curator optreedt. De opening – over een week – is uitsluitend voor genodigden. De enige reden dat ik een kaartje heb, is dat ik Ugo een handje heb geholpen. Maar hier thuis leven we in de wereld van een vijfjarige en komt oom Simon om zijn neefje voetbaltechnieken te leren.

‘Er zijn in het leven belangrijkere dingen dan voetballen,’ zegt zuster Helena, als de vrouwelijke stem van het gezond verstand.

Toen Peter elf maanden oud was, is Mona, zijn moeder, bij ons weggegaan. Sindsdien is het aan deze kloosterzuster op leeftijd te danken dat de zorg voor mijn zoon me niet boven het hoofd groeit. Ik heb haar geleend van oom Lucio, die uit hoofde van zijn functie een reservoir aan nonnen heeft waaruit hij kan putten, en ik zou niet weten wat ik zonder haar moest beginnen. Want een oppas kan ik niet betalen, zelfs geen jong meisje met een bescheiden uurtarief. Dus ik prijs me gelukkig dat Peter bij zuster Helena in zulke goede handen is. En dat zij

stapelgek op hem is en hem nooit in de steek zou laten.

Mijn zoon verdwijnt in zijn kamer en komt even later terug met zijn digitale wekker. Met de directheid van zijn moeder zet hij het ding voor me op tafel en wijst naar de tijd.

‘Lieverd, waarschijnlijk heeft Simons trein gewoon vertraging,’ stelt Helena hem gerust.

Dus het is de schuld van de trein. Niet van de oom. Peter zou maar moeilijk kunnen begrijpen dat Simon soms vergeet geld mee te nemen voor de trein, of dat hij volledig in beslag kan worden genomen door gesprekken met wildvreemden. Mona weigerde ons kind naar hem te vernoemen, omdat ze hem onberekenbaar vond. Mijn broer bekleedt weliswaar de meest prestigieuze functie die een jonge priester zich maar kan wensen – hij is diplomaat bij het staatssecretariaat van de Heilige Stoel en behoort daardoor tot de elite van onze katholieke bureaucratie – maar rusteloos als hij is, pakt hij elke klus aan, hoe zwaar ook. Zoals veel mannen aan moeders kant van onze familie is Simon een rooms-katholieke priester, wat betekent dat hij nooit zal trouwen en dat hij nooit kinderen zal hebben. En in tegenstelling tot andere Vaticaanse priesters, die in de wieg zijn gelegd voor een bureaufunctie en een royale embonpoint, is mijn broer iemand die geen zitvlees heeft. Mona – God zegene haar – wilde dat onze zoon zou aarden naar zijn degelijke, tevreden, weinig ambitieuze vader. Dus uiteindelijk kwamen we tot een compromis over de naam die we onze zoon zouden geven; in de Bijbel ontmoet Jezus een visserman die Simon heet en die hij de naam Petrus geeft.

Ik haal mijn mobiele telefoon tevoorschijn en stuur Simon een berichtje – *Ben je er al bijna?* – terwijl Peter met Helena de inhoud van de pan inspecteert.

‘Heek is een vis,’ verklaart hij plompverloren. Hij is in de fase van het rubriceren. En hij heeft een hekel aan vis.

‘Simon is dol op heek,’ vertel ik. ‘Vroeger, toen we nog klein waren, aten we het altijd.’

Onze moeder maakte dit gerecht met kabeljauw in plaats van heek. Maar met het salaris van een alleenstaande priester kun je je geen rare sprongen veroorloven, ook niet op de vismarkt. Bovendien zei Mona altijd dat mijn broer, die een kop groter is dan alle andere priesters in het Vaticaan, wel twee keer zoveel at als een ‘gewoon’ mens.

Mona is op dit moment voortdurend in mijn gedachten. Nog meer

dan anders. Het lijkt wel alsof de komst van mijn broer het verdriet over het vertrek van mijn vrouw extra naar boven haalt. Zo gaat het altijd. Mijn broer en mijn vrouw zijn de twee tegenpolen in mijn leven. De een houdt zich schuil in de schaduw van de ander. Mona en ik zijn samen opgegroeid binnen de muren van het Vaticaan en toen we elkaar in Rome opnieuw tegenkwamen, zagen we daarin Gods hand. Maar doordat een man volgens de oosters-katholieke Kerk moet trouwen vóórdat hij tot priester wordt gewijd, hebben we waarschijnlijk te veel haast gemaakt met het huwelijk. Achteraf denk ik dat Mona meer tijd had moeten krijgen om zich erop voor te bereiden. De vrouwen in het Vaticaan hebben het niet gemakkelijk. En dat geldt zeker voor vrouwen die met een priester getrouwd zijn. Mona bleef fulltime werken, bijna tot op de dag dat onze zoon werd geboren; een baby met stralend blauwe ogen, altijd honger en nooit slaap. Mona gaf hem zo vaak de borst dat ik de koelkast voortdurend leeg aantrof omdat ze moest zorgen dat ze genoeg voeding had.

Pas later besepte ik wat er werkelijk aan de hand was. Dat er niets in de koelkast stond omdat ze niet meer naar de winkel ging. Dat had ik niet gemerkt, doordat ze ook niet meer at. En ze bad nauwelijks meer, ze zong bijna niet meer voor Peter. Drie weken voordat onze zoon zijn eerste verjaardag zou vieren, was ze ineens weg. Onder een mok, helemaal achter in een keukenkastje, ontdekte ik een potje met pillen. Een dokter bij de Vaticaanse Gezondheidsdienst vertelde me dat ze had geprobeerd op eigen kracht uit een depressie te komen. We mochten de hoop niet opgeven, aldus de dokter. Dus Peter en ik wachtten tot Mona terugkwam. En dat wachten duurt tot op de dag van vandaag.

Hij kan zich haar nog herinneren, verklaart hij met grote stelligheid. Maar wat hij als herinneringen beschouwt, zijn in werkelijkheid details van de foto's waarmee hij hier in het appartement is omringd. Die kleurt hij in met de moeders die hij op de televisie en in tijdschriften ziet. Het is hem nog niet opgevallen dat de vrouwen in de oosters-katholieke Kerk geen lippenstift en parfum gebruiken. Wat hij van de Kerk ervaart, lijkt helaas in veel opzichten rooms-katholiek. Want wanneer hij naar mij kijkt ziet hij een alleenstaande, celibataire priester. De tegenstrijdigheden van zijn eigen identiteit moet hij nog ontdekken. Maar hij noemt zijn moeder voortdurend in zijn gebeden en het schijnt dat Johannes Paulus net zo reageerde nadat hij zijn moeder al op jonge leeftijd had verloren. Uit die gedachte put ik troost.

Dan gaat de telefoon. Helena glimlacht om de haast waarmee ik opneem.

‘Hallo?’

Peter kijkt vol spanning naar me op.

Ik verwacht de geluiden te horen van een metrostation. Misschien zelfs van een vliegveld. Maar in plaats daarvan klinkt er geruis, met heel zwak, heel ver weg, een stem.

‘Simon? Ben jij het?’

Het lijkt wel alsof hij me niet hoort. De ontvangst is slecht. Daaruit maak ik op dat hij bijna thuis is. Want het telefonische bereik in Vaticaanstad is slecht. Verbindingen hebben de neiging weg te vallen.

‘Alex...’

‘Ja?’

Hij zegt weer iets, maar het wordt overstemd door statische ruis. Misschien is hij op weg naar huis eerst nog langs de Vaticaanse Musea gegaan, om Ugo Nogara een hart onder de riem te steken die worstelt met de enorme druk van de laatste voorbereidingen van de expositie. Echt iets voor mijn broer, om weer zo nodig zielzorg te moeten plegen. Maar ik zeg het niet hardop, al helemaal niet tegen Peter.

‘Simon, ben je in de musea?’

Peter, die nog altijd aan tafel zit, kan zich niet langer inhouden. ‘Is hij bij *signor* Nogara?’ vraagt hij fluisterend aan Helena.

Dan klinkt er een sissend fluiten aan de andere kant van de lijn. Het is het geluid van een krachtige wind. Simon is blijkbaar ergens buiten. En hier in Rome stormt het.

De ruis valt weg, ineens kan ik hem duidelijk verstaan.

‘Alex, je moet me komen halen.’

De klank van zijn stem bezorgt me een huivering van onbehagen.

‘Wat is er aan de hand?’

‘Ik ben in Castel Gandolfo. In de tuinen.’

‘In Castel Gandolfo? Wat doe je daar?’

De wind steekt weer op en ik hoor een vreemd geluid. Het klinkt alsof mijn broer kreunt.

‘Je moet me komen halen, Alex! Nu meteen. Ik... ik ben bij de oostpoort. Helemaal beneden. Onder de villa. Zorg alsjeblieft dat je er eerder bent dan de politie.’

Als verstijfd staart mijn zoon me aan. Ik kijk naar het papieren servet dat van zijn schoot glijdt en door de lucht dwarrelt als de witte solideo

van de paus, meegevoerd door de wind. Helena kijkt er ook naar.

‘Ik kom eraan,’ zeg ik tegen Simon. Dan wend ik me haastig af, zodat Peter de blik in mijn ogen niet kan zien. Want in de stem van mijn broer klonk iets door wat ik daarin nooit eerder heb gehoord. Angst.

2

Pal tegen de storm in rijd ik naar Castel Gandolfo. Het regent hard, nijdige druppels springen als vlooiën van de keien omhoog. Tegen de tijd dat ik op de snelweg zit, is het alsof de elementen mijn voorruit als trommel gebruiken. Om me heen zie ik dat automobilisten langzamer gaan rijden en hun auto zelfs langs de kant zetten. Terwijl de wirwar van rode achterlichten oplost in het niets, gaan mijn gedachten weer naar mijn broer.

Als kind was Simon het joch dat bij onweer een boom in klom om een kat in veiligheid te brengen. Op het strand van Campania heb ik hem ooit op een avond dwars door een school kwallen zien zwemmen, om een meisje te helpen dat dreigde te worden meegesleurd door een getijdestroom. De winter daarna – hij was toen vijftien, ik elf – had ik met hem afgesproken bij de sacristie van de Sint-Pieter waar hij misdienaar was. Hij zou met me naar de kapper gaan, in de stad. Maar op weg naar buiten zagen we een vogel naar binnen vliegen door een raam in de koepel, zeventig meter boven ons, en we hoorden hem vallen, op de ommeegang. Simon móést erheen. En dus renden we de honderden traptreden op, naar de smalle marmeren richel langs de omtrek van de koepel boven het hoogaltaar, met alleen een nietige reling tussen ons en de peilloze diepte. De duif lag op de richel, tevergeefs met zijn vleugels fladderend. Uit zijn snavel spatten minuscule druppeltjes bloed. Simon liep naar het diertje toe en raapte het op. ‘Stop!’ riep een stem. ‘Blijf waar je bent!’

Aan de andere kant van de koepel leunde een man over de reling. Simon aarzelde geen moment en begon naar hem toe te rennen.

‘*No signore!*’ riep hij. ‘Niet doen!’

De man tilde zijn been over de reling.

‘Signore!’

Zelfs al had God mijn broer op dat moment vleugels gegeven, dan nog zou Simon niet op tijd zijn geweest. De man boog zich voorover en

liet los. We zagen hem door de Sint-Pieter vallen, nietig als een speld. Van beneden klonk de stem van een gids – ‘... brons, gestolen uit het Pantheon...’ – en de man viel nog steeds, inmiddels kleiner dan een wimper. Ten slotte een gil. En een ster van bloed. Mijn knieën begaven het en ik liet me op mijn achterwerk vallen. Pas toen Simon terugkwam om me overeind te helpen, durfde ik me weer te verroeren.

Tot op de dag van vandaag heb ik nooit begrepen waarom God die vogel door dat raam liet vliegen. Misschien om Simon te laten kennismaken met het gevoel dat je niet altijd alles in de hand hebt, dat dingen soms als zand door je vingers glijpen. Het jaar daarop stierf onze vader. Dus waarschijnlijk was het een les die niet kon wachten. Maar het laatste wat ik me van die dag herinner, voordat de *sampietrini* iedereen de basiliek uit joegen, is het beeld van Simon op die richel, verstild, met zijn armen gespreid, alsof hij probeerde de duif weer te doen opvliegen. Alsof het doodsimpel was, net zo simpel als een vaas terugzetten op een plank.

Die middag werd de Sint-Pieter opnieuw gewijd, zoals altijd wanneer een pelgrim zijn dood tegemoet is gesprongen. Maar niemand kan een kind opnieuw wijden. Twee weken later gaf onze koordirigent een jongen een klap omdat hij vals zong, waarop Simon uit de rij stapte en de dirigent sloeg. Drie dagen lang werd er door het koor niet geoefend, terwijl mijn ouders probeerden Simon zover te krijgen dat hij zijn verontschuldiging aanbood. Simon, die tot op dat moment altijd een toonbeeld van gehoorzaamheid was geweest, maar die nu verklaarde dat hij liever zou stoppen met het koor dan zijn verontschuldiging aan te bieden. In de blauwdruk van onze ontwikkeling tot de mannen die we zijn geworden, zie ik daar het beslissende moment. Alles wat ik van mijn broer weet, is rechtstreeks op die gebeurtenis terug te voeren.

De tien jaar tussen het begin van zijn studie en zijn eerste stappen op de weg naar een diplomatieke functie, waren in Italië een moeilijke periode. De bom- en moordaanslagen uit onze jeugd behoorden zo goed als tot het verleden, maar in plaats daarvan werd er vurig en aanhoudend geprotesteerd tegen een bankroete overheid die bezweek onder haar eigen corruptie. Tijdens zijn studie liep Simon met zijn medestudenten mee in protestmarsen. Tijdens zijn priesteropleiding sloot hij zich uit solidariteit aan bij de arbeiders. Maar tegen de tijd dat hij werd gevraagd om toe te treden tot de diplomatieke gelederen, dacht ik

dat die dagen achter ons lagen. En toen besloot Johannes Paulus – nu drie jaar geleden, in 2001 – een bezoek aan Griekenland te brengen.

Het was voor het eerst in dertien eeuwen dat een paus ons vaderland zou bezoeken, en onze landgenoten zagen hem liever gaan dan komen. Bijna alle Grieken zijn orthodox en Johannes Paulus wilde een einde maken aan het schisma tussen onze Kerken. Simon ging naar Griekenland om daar getuige van te zijn. Maar haatgevoelens hebben bij mijn broer altijd op onbegrip gestuit. Van onze vader heeft hij een bijna protestantse immuniteit voor het oordeel van de geschiedenis geërfd. Orthodoxen beweren dat de rooms-katholieken hun in elke oorlog, van de kruistochten tot de Tweede Wereldoorlog, onrecht hebben aangedaan. Ze verwijten de katholieken dat ze belijders van de orthodoxie hebben weggelokt van de Kerk van hun vaders, naar een nieuwe bastaardvorm van het katholicisme. Het bestaan van oosters-katholieken ervaren sommige orthodoxen ronduit als een provocatie. Toch kon Simon maar niet begrijpen waarom zijn broer, als oosters-katholieke priester, hem niet wilde vergezellen op zijn reis naar Athene.

De problemen begonnen al voordat Simon voet op Griekse bodem zette. Toen het nieuws van het aanstaande bezoek van de paus bekend werd, luidden kloosters in het hele land de doodsklok. Honderden orthodoxe gelovigen gingen de straat op en droegen banieren met AARTSKETTER EN HET TWEELHOORNIG MONSTER UIT ROME met zich mee. De kranten schreven over heilige iconen die begonnen te bloeden. Er werd een dag van nationale rouw uitgeroepen. En toen Simon bij de pastorie van mijn vaders vroegere kerk arriveerde, waar hij logies had geregeld, ontdekte hij dat fanatieke orthodoxe gelovigen de deuren met verf hadden beklad. De politie weigerde hem te hulp te komen. Mijn broer, de geboren strijder voor de underdog, had eindelijk zijn bestemming gevonden.

Die avond verschaftte een kleine groep orthodoxe radicalen zich met geweld toegang tot de kerk en verstoorde de dienst. Ze begingen de ernstige fout de priester van zijn gewaden te ontdoen en het altaar-kleed te vertrappen.

Mijn broer is bijna twee meter lang. Zijn plichtsgevoel jegens de zwakken en de hulpelozen wordt nog versterkt door het besef dat hij groter en sterker is dan bijna iedereen. Hij herinnert zich vaag dat hij een van de geweldplegers van het altaar heeft geduwd in zijn poging de priester te hulp te komen. Volgens zijn slachtoffer had Simon hem van

de treden gegooid. Hoe dan ook, de Griekse politie constateerde dat hij de arm van de man in kwestie had gebroken, Simon werd gearresteerd en zijn kersverse werkgever – het staatssecretariaat van de Heilige Stoel – moest eraan te pas komen om hem vrij te krijgen, waarop hij werd gesommeerd onmiddellijk op het vliegtuig naar Rome te stappen. Zo kwam het dat Simon niet met eigen ogen kon zien hoe Johannes Paulus met diezelfde vijandige bejegening omging. En daarbij aanzienlijk meer succes boekte.

De orthodoxe bisschoppen keken de paus demonstratief – en in sommige gevallen letterlijk – met de nek aan. Maar Johannes Paulus beklagde zich niet. De bisschoppen wierpen hem beledigingen voor de voeten. Maar Johannes Paulus probeerde niet ze te weerleggen. De bisschoppen eisten dat hij zijn verontschuldigen aanbod voor de zonden die katholieken in de loop der eeuwen hadden begaan. En Johannes Paulus bood zijn verontschuldigen aan, sprekend namens een miljard levende en ontelbare miljarden gestorven katholieken. De orthodoxe bisschoppen waren zo verbaasd dat ze instemden met iets wat ze tot op dat moment categorisch hadden geweigerd, namelijk om samen te bidden.

Ik heb altijd gehoopt dat Simon het optreden van Johannes Paulus in Athene zou zien als een terechtwijzing voor zijn eigen gedrag. Als opnieuw een les van hogerhand. Sinds zijn reis naar Athene is Simon in elk geval onherroepelijk veranderd. Dat is wat ik mezelf steeds opnieuw voorhoud terwijl ik Rome achter me laat en naar het zuiden rijd, het oog van de storm in.

In de verte komt Castel Gandolfo in zicht: een langgerekte heuveltop als een barrière achter de golfbanen en asfaltvlaktes met tweedehandsauto's langs de zuidrand van Rome. Tweeduizend jaar geleden was dit gebied een luthof voor keizers. De pausen brengen hier pas sinds enkele eeuwen de zomer door, maar dat is voldoende voor het predicaat 'extraterritoriaal bezit'. Castel Gandolfo geldt officieel als Vaticaanse grondgebied.

Terwijl ik rond de heuvel rijd, zie ik aan de voet van het klif een auto met *carabinieri* – Italiaanse politiemannen van het bureau aan de andere kant van de grenslijn – die een sigaret roken terwijl buiten de storm woedt. Maar waar ik heen ga, gelden de Italiaanse wetten niet. In de geselende regen zie ik nergens een spoor van de Vaticaanse politie,

en dat besef doet de verkramptheid in mijn borst iets afnemen.

Ik parkeer mijn Fiat op de plek waar de helling afdaalt naar het Meer van Albano. Voordat ik de regen trotseer toets ik een nummer in op mijn telefoon. Na vijf keer overgaan klinkt er een barse stem.

‘Pronto.’

‘Guido? Guido junior?’

Hij snuift. ‘Met wie spreek ik?’

‘Met Alex. Alex Andreou.’

Guido Canali was vroeger mijn vriendje. Hij is de zoon van een Vaticaanse turbinemonteur. In een land waar je voor de meeste banen een kruiwagen moet hebben in de vorm van familieconnecties, is Guido niet verder gekomen dan mest scheppen op de pauselijke melkveehouderij. Hij kan dan ook altijd wel een extraatje gebruiken. En hoewel het niet toevallig is dat onze paden elkaar nooit meer kruisen, ben ik in deze situatie op zijn hulp aangewezen.

‘Ik ben geen junior meer. Mijn ouweheer is vorig jaar gestorven.’

‘Ach, dat spijt me.’

‘Mij niet. Waar bel je voor?’

‘Ik ben in de stad en ik heb je hulp nodig. Zou je het hek voor me willen opendoen?’

Uit zijn verraste reactie begrijp ik dat hij Simon niet heeft gezien. Dat lijkt me een goed teken. We worden het eens. Hij doet het hek open, in ruil voor twee kaarten voor de expositie in de Vaticaanse Musea. Want hij weet dat ik daar via mijn oom Lucio aan kan komen. Iedereen in ons kleine landje – hoe onverschillig en ongeïnteresseerd ook – is razend nieuwsgierig wat Ugo de wereld wil laten zien. Nadat ik de verbinding heb verbroken volg ik het donkere pad de heuvel op, naar de plek waar we hebben afgesproken en waar de wind aanwakkert tot het hoge fluiten dat ik ook in het gesprek met Simon heb gehoord.

Tot mijn verbazing – en opluchting – wijst in eerste instantie niets op problemen. Wanneer ik mijn broer in het verleden bij de politie moest komen halen, waren er altijd ongeregelde heden geweest waaraan hij had deelgenomen. Maar hier op het plein zie ik geen samscholing van dorpelingen, geen Vaticaanse werknemers die demonstreren voor hogere lonen. De zomerresidentie van de paus, aan de noordkant van het dorp, biedt een verlaten aanblik. De twee koepels van het Vaticaanse Observatorium steken uit het dak als de bulten op het hoofd van de tekenfilmfiguurtjes waar Peter naar kijkt. Er is hier niets aan de

hand. Zo te zien is er zelfs geen levende ziel aanwezig.

Een privépad leidt van het paleis naar de pauselijke tuinen en daar, bij het hek, zie ik een sigaret opgloeien in een zwarte vuist.

‘Guido?’

‘Je kiest wel een lekker moment uit om langs te komen,’ zegt de sigaret. Dan valt hij in een plas regen en dooft. ‘Kom maar mee.’

Terwijl mijn ogen zich aanpassen aan het donker zie ik dat hij als twee druppels water op wijlen Guido senior lijkt, met een gezicht als de snoet van een mopshond en een brede, keverachtige rug. Het zware werk heeft een man van hem gemaakt. Het Vaticaanse telefoonboek staat vol met werknemers die Simon en ik nog als kind hebben gekend. Mijn broer en ik zijn bijna de enige priesters. We functioneren in een kastesysteem, waarin meubelmakers en vloerschrobbers trots de plaats innemen van hun vader en grootvader; generatie op generatie. Het valt dan ook niet altijd mee om vroegere speelkameraadjes naar een hogere positie te zien stijgen. Dat blijkt uit de klank in Guido’s stem wanneer hij het metalen slot openmaakt en naar zijn vrachtwagen wijst. ‘Stap in, *padre*.’

De hekken zijn bedoeld om onwelkome bezoekers buiten te houden, de hagen om wat daarachter ligt aan het oog van de buitenwereld te onttrekken. Dit stukje extraterritoriaal Vaticaan bezit wordt aan weerskanten ingesloten door een dorp, maar dat blijkt uit niets. De kam van de heuvel – zo’n achthonderd meter lang – is een besloten paradijs voor de paus. Zijn gebied in Castel Gandolfo is groter dan heel Vaticaanstad, maar er woont hier niemand, op wat tuinmannen en werklieden na, en niet te vergeten de oude jezuïet en astronoom die overdag slaapt. De echte bewoners zijn de vruchtbomen in potten, de parasoldennen langs de paden, de bloemen in hun uitgestrekte perken en de marmeren beelden, achtergelaten door heidense keizers, die tegenwoordig Johannes Paulus tijdens zijn wandelingen een glimlach ontlokken. Hierboven op de heuvel kun je zowel de zee als het meer zien liggen. Terwijl we over het onverharde pad rijden is er nergens een teken van leven te bespeuren.

‘Waar wil je naartoe?’ vraagt Guido.

‘Zet me maar af in de tuinen.’

Hij trekt een wenkbrauw op. ‘In dít weer?’

De storm raast. Guido’s belangstelling is gewekt door mijn vreemde verzoek. Hij zet de autoradio aan, benieuwd of hij daar iets wijzer van

wordt. Maar de radio zwijgt, net als ik. ‘Mijn vriendin werkt daar.’ Hij tilt een vinger van het stuur. ‘In de olijfgaarden.’

Ik zeg nog altijd niets. Ik geef hier rondleidingen aan nieuwe studenten op mijn oude seminarie. Bij daglicht zou ik me beter kunnen oriënteren. Nu, in het donker en de jagende regen, is het enige wat ik zie het terrein pal vóór onze koplampen. Wanneer we de tuinen naderen, is ook daar niets te zien. Geen vrachtwagens, geen politieauto’s, geen tuinlieden die gewapend met zaklantaarns de regen trotseren.

‘Ze drijft me tot wanhoop.’ Guido schudt zijn hoofd. ‘Maar ze heeft een kont, Alex...’ Hij fluit.

Hoe dieper we de schaduwen in rijden, hoe meer ik het gevoel krijg dat er iets heel erg mis is. Blijkbaar is Simon hier alleen. In dit noodweer. Voor het eerst komt de mogelijkheid bij me op dat hij gewond is. Dat er een ongeluk is gebeurd. Maar aan de telefoon had hij het over de politie, niet over een ambulance. In gedachten ga ik terug naar ons gesprek, op zoek naar iets wat ik misschien verkeerd heb begrepen.

De weg door de tuinen maakt een scherpe bocht omhoog. Aan de rand van een open plek zet Guido de auto stil.

‘Dit is ver genoeg. Ik stap hier uit,’ zeg ik.

Guido kijkt om zich heen. ‘Weet je het zeker?’

Maar ik sta al naast de auto. ‘Vergeet niet wat je hebt beloofd, Alex! Twee kaartjes voor de openingsavond.’

Ik geef geen antwoord, zit ergens anders met mijn gedachten. Wanneer hij weg is, haal ik mijn telefoon tevoorschijn en bel Simon. Het bereik is hier zo wisselend dat een gesprek onmogelijk is. Toch meen ik heel zwak een mobiele telefoon te horen overgaan.

Ik loop in de richting van het geluid en schijn met mijn zaklantaarn voor me uit. In de helling is een enorme trap uitgehakt. Drie kolossale terrassen die afdalen in de richting van de zee, hier ver vandaan. Elk stukje grond is beplant met bloemen, gerangschikt in cirkels, binnen achthoeken, binnen vierkanten. Er is geen blaadje dat de verkeerde kant uit wijst. De ruimte hier op de top is oneindig weids en vervult me met een wilde angst.

Ik sta op het punt Simon te roepen, tegen de wind in, wanneer er contouren zichtbaar worden. Hier, op het hoogste terras kan ik een omheining onderscheiden. De oostgrens van het pauselijke grondgebied. De lichtbundel van mijn zaklantaarn strijkt over iets donkers, net vóór de omheining. Een silhouet, volledig in het zwart gehuld.